

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПРОЦЕСУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ САДІВНИЦТВА

Л.В. МИХАЙЛИШИНА

Уманський державний аграрний університет

Вивчення основних закономірностей і тенденцій процесу інтенсифікації садівництва, ступеня впливу різних факторів на підвищення ефективності виробництва продукції садівництва і розробка стратегічних напрямів щодо прискорення росту віддачі вкладених в галузь засобів, потребує нині системних підходів і невідкладного вирішення.

Виробництво продукції садівництва набуває все більшого значення, що зумовлено сталою тенденцією зменшення середньорічних валових зборів за всіма категоріями господарств. Так, з 2000 р. по 2007 р. виробництво в Україні плодоягідних культур зменшилось в усіх категоріях господарств на 24,2%, при середній врожайності від 29,5 до 44,9 ц/га.

Зменшення валового збору плодоягідних культур та зниження ефективності їх виробництва зумовлено, насамперед, складним економічним станом в державі: зменшенням придбання матеріально-технічних ресурсів, спрощенням науково-обґрунтованих технологій виробництва, порушеннями сортооновлення, послабленням стимулювання працівників.

Виробництво плодів і ягід має ряд особливостей, які вимагають виділити садівництво в окрему підгалузь сільського господарства, що накладає свій відбиток на особливості інтенсифікаційних процесів. Серед них найбільш характерним є те, що багаторічні насадження виступають у ролі основних засобів виробництва. Це зумовлено тісним поєднанням економічного процесу їх виробництва з біологічним. Від решти основних фондів багаторічні насадження відрізняються тим, що створюються вони безпосередньо в окремих господарствах і ефективність їх використання залежить від того, як в процесі експлуатації будуть забезпечені умови найбільш раціонального їх поєднання на етапі створення і функціонування. В цьому контексті особливої актуальності набуває проблема раціонального розміщення виробництва плодівничої продукції, використання нових технологій, зональної спеціалізації садівництва, оптимізація сортового складу насаджень тощо.

Особливістю плодівних культур є також висока капіталоемкість. Балансова вартість плодово-ягідних насаджень формується кілька років. За новими технологіями створення садів, саджанці яблуні вступають у стадію товарного плодоношення через 2-3 роки після садіння. З моменту проектування саду до вступу багаторічних насаджень у період плодоношення господарство щорічно вкладає певну кількість ресурсів, які разом складають їх балансову вартість. За цих умов великої актуальності набуває впровадження інтенсивних технологій у садівництві. У порівнянні із звичайними, інтенсивні сади більш капіталомісткі, але ці витрати відшкодовуються значно швидше. У зв'язку з цим основним завданням створення високоінтенсивного садівництва є забезпечення раннього вступу насаджень у стадію плодоношення, збільшення валового збору з одиниці земельної площі.

Разом з тим, характерною особливістю інтенсифікації садівництва є те, що в конкретному господарстві впровадження прогресивних елементів не завжди пов'язане з додатковими витратами. Прикладом цього може бути заміна малоцінних сортів більш продуктивними, своєчасне використання комплексу робіт з догляду за насадженнями. Тому інтенсифікацію садівництва слід розглядати лише в комплексі, враховуючи рівень затрат основних засобів, праці, ефективного використання землі під садами і багаторічними насадженнями тощо.

Одним із напрямків розвитку інтенсифікації садівництва може бути створення спеціалізованих фермерських господарств з площею саду від 50 до 100 га і за спеціалізацією вирощування від одного до трьох основних видів плодкових культур.

Довгострокова прив'язаність до певного місця вирощування зумовлює необхідність обґрунтованого розміщення плодкових насаджень, ретельного вибору місця під них в кожному випадку і забезпечення певних умов вирощування.

Забезпечення інтенсивного типу розвитку садівництва в основному залежить від трьох груп факторів: матеріально-технічні, організаційно-економічні, соціально-економічні.

В сьгоднішніх умовах збільшення виробництва плодів і ягід та отримання великих прибутків можливо лише за рахунок поступової інтенсифікації галузі, більш ретельного відношення до розвитку садівництва, урахування місця цієї галузі як в окремому господарстві, регіоні, так і у країні в цілому.

На перше місце в інтенсифікації садівництва слід віднести фактори, які забезпечують підвищення економічної родючості ґрунту і покращення його використання. Тобто мова йде про ті напрями, методи та шляхи, за допомогою яких забезпечується найбільш інтенсивне використання землі, плодкових насаджень і максимальна урожайність. Проте, для забезпечення високої окупності додаткових витрат в садівництві необхідно постійно вдосконалювати технологію та методи господарювання, застосовувати більш інтенсивні системи ведення галузі, що базуються на досягненнях науково-технічного прогресу.